

MOJCA KUMIN HORVAT

<https://orcid.org/0000-0002-3235-4909>

FONOLOŠKI OPIS GOVORA KRAJA ŽETINCI – SICHELDORF (SLA T414)

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.28.2.08](https://doi.org/10.3986/JZ.28.2.08)

V prispevku je prikazan govor kraja Žetinci – Sichelendorf (SLA T414), ki spada v prekmursko narečje panonske narečne skupine. Opisane so osnovne glasoslovne in naglasoslovne značilnosti. Podan je fonološki opis govora, in sicer na osnovi narečnega gradiva, ki ga je za potrebe *Slovenskega lingvističnega atlasa* (SLA) zbrala Zinka Zorko leta 1988.

Ključne besede: panonska narečna skupina, prekmursko narečje, fonološki opis, *Slovenski lingvistični atlas* (SLA), slovenščina

A Phonological Description of the Local Dialect of Žetinci – Sichelendorf (SLA Data Point T414)

This article presents the local dialect of Žetinci (Germ. *Sichelendorf*; SLA T414), which belongs to the Prekmurje dialect of the Pannonian dialect group. It describes its basic phonetic and accentological characteristics. A phonological description of the local dialect is presented using dialect material collected by Zinka Zorko for *Slovenian Linguistic Atlas* (SLA) in 1988.

Keywords: Pannonian dialect group, Prekmurje dialect, phonological description, *Slovenian Linguistic Atlas* (SLA), Slovenian

1 UVOD

Govor kraja Žetinci – Sichelendorf je v *Slovenskem lingvističnem atlasu* označen s točko 414. Gre za govor, ki ga sinhrono uvrščamo v prekmursko¹ narečje panonske narečne skupine in se govori v Radgonskem kotu v Avstriji. Diahrono ga

Prispevek je nastal v okviru projekta Raziskave ogroženih narečij v slovenskem jezikovnem prostoru (Radgonski kot, Gradiščanska, Hum na Sutli z okolico, Dubravica z okolico) (V6-2109, 1. 10. 2021–31. 8. 2024), ki ga sofinancirata Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu (<https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/raziskave-ogrozenih-narecij-v-slovenskem-jezikovnem-prostoru-radgonski-kot>), projekta i-SLA – Interaktivni atlas slovenskih narečij (L6-2628, 1. 9. 2020 – 31. 8. 2023, ARRS in SAZU, <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/programi-in-projekti/i-sla-interaktivni-atlas-slovenskih-narecij>) in programa Slovenski jezik v sinhronem in diahronem razvoju (P6-0038).

Za vse pripombe, napotke in posvetovanja se iskreno zahvaljujem Januški Gostenčnik in Karmen Kenda-Jež.

1 Zinka Zorko (1989: 241) govor zgodovinskorazvojno opredeljuje kot del enotnega severnoštajerskega in panonskega jezikovnega področja, pri čemer sta samoglasniški in naglasni sistem enaka prekmurskemu narečju, soglasniški sistem in oblikoslovje pa sta bliže slovenskogoriškemu narečju.

uvrščamo v panonsko narečno ploskev vzhodne slovenščine (po Šekli 2018: 345; Rigler 1963).

Prispevek prikazuje osnovne (na)glasoslovne značilnosti govora in fonološki opis, in sicer na podlagi narečnega gradiva, ki ga je za potrebe SLA zbrala Zinka Zorko² leta 1988.

Prispevek je nastal v sklopu tematskega bloka *Slovenski govori na vzhodnem robu*, predstavljenega v tej številki, znotraj katerega so narejeni štirje fonološki opisi govorov krajev štajerske in panonske narečne skupine (gl. tudi Gostenčnik – Kenda-Jež – Kumin Horvat 2022; Gostenčnik 2022a; 2022b; Jakop 2022).

2 OSNOVNE (NA)GLASOSLOVNE ZNAČILNOSTI GOVORA

Prekmursko narečje ima kot del jugovzhodnih narečij in panonske narečne ploskve naslednje lastnosti: 1) issln. $*\bar{e}/*\bar{o}$ > JV sln. $*ei/*ou$ > pan. $*ei_1/*ou_1$ > prekm. $*ei_1/*ou$; 2) issln. $*\bar{e}, *e, *\bar{a}$ > pan. $*\bar{e}_1, *e_2, *\bar{e}_3$ > prekm. $*ei_2, *e_2, *\bar{e}_3$; 3) issln. $*\bar{q}$ > pan. $*ou_2$ > prekm. $*ou$; 4) issln. $*\bar{e}-$ > pan. $*\bar{e}-$; 5) issln. $*\bar{e}-/*\bar{e}-, *\bar{o}-/*\bar{q}-$ > pan. $*\bar{e}-, *\bar{o}-$ > prekm. $*\bar{e}-/*\bar{o}-$; 6) issln. $*\bar{a}$ > pan. $*\bar{a}$ > prekm. $*\bar{e}$ (Šekli 2018: 345–346).

Zaradi odsotnosti daljšanja issln. kratkih naglašanih zložnikov v nezadnjem besednem zlogu uvrščamo prekmursko narečje k vzhodnim panonskim govorom. Tudi v govoru kraja Žetinci – Sieldorf (dalje Žet.) se issln. kratki naglašeni zložniki niso podaljšali.

Poleg splošnoslovenskih naglasnih premikov so v govoru prisotni mlajši naglasni umiki tipa: 1) $okò$ > $òko$, Žet. $'ouka$ (ž); 2) $globòk$ > $glòboki$, Žet. $g'lòboki$, $visòk$ > $visoki$, Žet. $'visiki$; 3) umik naglasa na predpono in predlog: $'za:vora$; $p'ri:vas$ = pri vas, $p'ri:jen$ = pri njem.

2.1 Odrazi naglašanih samoglasnikov v govoru kraja Žetinci – Sieldorf

Podajam odraze issln. naglašanih dolgih in kratkih samoglasnikov za govor kraja Žetinci – Sieldorf.

Odrazi znotraj dolgega vokalizma so: 1) issln. $*\bar{e}/*\bar{o}$ > Žet. ei/ou ; 2) issln. $*\bar{e}/*\bar{e}/*\bar{a}$ > Žet. e ; 3) issln. $*\bar{q}$ > Žet. ou ; 4) issln. $*i$ > Žet. i ; 5) issln. $*a$ > Žet. ar ; 6) issln. $*u$ > ur ; 7) issln. $*\bar{i}$ > Žet. ur ; 8) issln. $*\bar{r}$ > Žet. rr .

Odrazi znotraj kratkega vokalizma so: 1) issln. $*\bar{e}$ > Žet. e ; 2) issln. $*\bar{e}/*\bar{e}$ > Žet. e ; 3) issln. $*\bar{o}$ > Žet. o ; 4) issln. $*\bar{a}$ > Žet. e ; 5) issln. $*i$ > Žet. i ; 6) issln. $*a$ > Žet. \hat{a} ; 7) issln. $*u$ > Žet. \hat{u} ; 8) issln. $*\bar{i}$ > Žet. u ; 9) issln. $*\bar{r}$ > Žet. r .

Odras za umično naglašeni e je e . Odras za umično naglašeni o je o . Odras za umično naglašeni a je e .

² Kot kontrolno je služilo novejšo gradivo, ki sta ga zbrala Mojca Kumin Horvat in Matej Šekli leta 2014.

3 FONOLOŠKI OPIS

3.1 Inventar

3.1.1 Vokalizem

3.1.1.1 Dolgi naglašeni samoglasniki

<i>i:</i>		<i>ü:</i>		<i>u:</i>
	<i>ɛ:</i>			
	<i>ɛ̇i</i>	<i>[õ:]</i>		<i>ou̇</i>
	<i>ėi</i>		<i>[ou̇]</i>	
		<i>[e:]</i>		
		<i>a:</i>		+ <i>ɹ:</i>

3.1.1.2 Kratki naglašeni samoglasniki

<i>i</i>		<i>ü</i>		<i>u</i>
	<i>ɛ</i>	<i>[ø]</i>	<i>õ</i>	<i>ɔ</i>
	<i>e</i>	<i>[o]</i>		
			<i>á</i>	
		<i>a</i>		+ <i>[r]</i>

3.1.1.3 Nenaglašeni samoglasniki

<i>i</i>		<i>ü</i>		<i>u</i>
	<i>i</i>		<i>[ø]</i>	
	<i>e^s</i>	<i>o</i>		
	<i>a</i>		+ <i>ɨ</i>	<i>[y]</i> <i>[r]</i>

3.1.2 Konzonantizem

3.1.2.1 Zvočniki

<i>m</i>			<i>v</i>	<i>ɰ</i>
<i>n</i>	<i>l</i>	<i>r</i>	<i>w</i>	
<i>[ŋ]</i>			<i>j</i>	

3.1.2.2 Nezvočniki

<i>p</i>	<i>b</i>			
			<i>f</i>	
<i>t</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>s</i>	<i>z</i>
		<i>č</i>	<i>š</i>	<i>ž</i>
<i>k</i>	<i>g</i>		<i>x</i>	

⁵ Kratki nenaglašeni *e* je v gradivu zapisan kot *e* in *ɛ* (npr. Red *b'ra:de*, *'rebrɛ*, Rmn *'jɛtɛr*, *'za:tanɛk* 'tilnik', *g'lėjžɛn*, *'ou̇dɛr*, *k'mɛt*, *'ci:gɛl* 'opeka'), čeprav med njima v izgovoru ni razlike. Ker lahko to razumemo kot sled stare fonetične transkripcije, smo za potrebe fonološkega opisa zapisa poenotili.

3.1.3 Prozodija

Fonološko je relevantno mesto naglasa. Govor pozna kolikostna nasprotja v naglašeni zlogih. Inventar prozodemov vsebuje dolge ('V:) in kratke ('V) naglašene ter nenaglašene zložnike (V).

3.2 Distribucija

3.2.1 Vokalizem

Dolgi samoglasniki lahko nastopajo samo pod naglasom. Kratki samoglasniki nastopajo pod naglasom in v nenaglašeni zlogih. /i:/ ne more stati v vzglasju, ker tam nastopa proteza ('vüš 'uš', 'vüsta 'usta', 'vü:c 'ujec', 'vüxa 'uho', 'vüstŋca 'ustnica', prid ž z'vünešna = zunajšnja 'zunanja').

3.2.2 Konzonantizem

3.2.2.1 Zvočniki

/v/ ne more stati v izglasju in pred nezvenečimi nezvočniki, ker se tam premenjuje s /f/ (*pot'kouf*, *'cirkef*, *'ofca*, *fko'piti* = vkopiti 'skopiti'). /m/ je v izglasju redek (npr. *'rām* = hram 'hiša'), tam se premenjuje z /n/ (*'melen* = meljem, Med *pot'noyson*). Tudi [ŋ] je redek, kot dvojnica je zapisan le v besedi *s'vi:ŋa* (ob *s'vija*).

3.2.2.2 Nezvočniki

Zveneči nezvočniki se pred nezvenečimi nezvočniki in v izglasju premenjujejo z nezvenečimi nezvočniki (*'ropček*, *pot'kouf*, *g'ra:t*, *k'riš*, *'zoup*, posamično tudi *'zoub*).

3.2.3 Prozodija

Dolgi samoglasniki so vedno naglašeni, kratki so naglašeni ali nenaglašeni. Pona glasnih dolžin ni. Naglašen je lahko katerikoli zlog v besedi. V večzložnicah sta lahko naglašena dva zloga (*'pou'nočŋca*, *b'rānov'lek* 'vprežna vaga', *'xožŋt're:gari* 'naramnice', *'we:pš'tu:l* 'statve', *'šim'fajŋ* 'piščal, kost', *'toŋŋ'ka:mra* 'mrtvašnica').

3.3 Izvor

3.3.1 Vokalizem

3.3.1.1 Dolgi naglašeni samoglasniki

	issln.	Gradivo
<i>i:</i>	< *ī	<i>'zi:t</i> , <i>'si:n</i> , <i>'li:st</i> , <i>'či:</i> = hči, Red: <i>kŋ'vi:</i> , <i>pe'či:</i> , <i>kle'ti:</i> , <i>grē'di:</i> , Imn: <i>no'či:</i> , <i>o'či:</i> , <i>sa'ni:</i> ; <i>vo'di:r</i> = vodir 'oselnik', <i>me'xi:r</i> = mehür 'mehür', 3ed: <i>bo'li:</i> , <i>ti'ši:</i> 'tišči', <i>le'ži:</i> , <i>ro'si:</i> , <i>gr'mi:</i> , <i>smŋ'di:</i> ; <i>'zi:ma</i> , <i>s'vi:ŋa</i> ; <i>b'ri:tva</i> , 1ed: <i>'vi:di:n</i> , <i>pi:šen</i> ; Red <i>'ri:tŋ</i> ; 1ed <i>ži'vi:n</i> , <i>mła'ti:tef</i> , <i>m'li:n</i> , <i>k'li:nec</i> , prid m <i>bux'li:f</i> = bolhljiv 'bolhat';
	< *i-	<i>bla'zi:na</i> , <i>za'vi:ca</i> = zavica 'zajklja', <i>'ti:kēf</i> = tikev 'buča', <i>og'ni:še</i> ~ <i>og'ni:šče</i> , <i>'vi:diti</i> , <i>no'si:ti</i> , <i>lo'vi:ti</i> ;
	< *ē	v položaju pred <i>r</i> <i>ve'či:r</i> , Red <i>'či:ri</i> 'hči';
	< *è-	v položaju pred <i>r</i> <i>'pi:rje</i> , <i>'ki:ri</i> 'kateri';

	v izposojenkah	<i>'ki:kla, 'gi:rtʃ 'pas, 'ci:gel 'opeka, ošta'ri:ja 'gostilna'; 'fi:rma = firma 'birma, 'vi:rt = virt 'gospodar, vʃ'ti:ja = virtinja 'gospodinja, ban'di:ra = bandira 'bandero, 'ši:je 'smuči, Imn g'ri:fi = grifi 'držalo pri cepu, š'ti:ja = štilj 'držalo pri cepu, 'hi:mber⁶ 'malina, rema'ti:zem, Imn 'mi:ze, xer'bi:ja 'dediščina';</i>
<i>e:</i>	< * \bar{e}	<i>i'me:, ž'be:, Imn ž ce'pe: = cepé 'cepec', prid ž 'me:xka 'mehek, 'pe:st, 'pe:t, de've:t, de'se:t, 'pe:tek, 'pe:ta, prim 've:kši 'velik', prid m s've:ti 'svet', prid ž na'pe:ta, Ied: 've:žem, g'le:dan, del -l ž ed 'ze:la = vzela, del -l m ed 'ze:a; Ied g're:t = gred (ž) 'greda';</i>
	< * \bar{e} -	v primerih <i>f'te:gnitj se = vtegniti se 'stegniti se';</i>
	< * \bar{e}	<i>'pe:č,⁷ 'le:t, 'me:t, s'če:, Red i'me:na, Imn: lid'je: = ljudje, zob'je:, o'je:, 'še:st,⁸ tri'je:; tudi Ded 'ne:bi = nebu; ko're:n = koren 'korenina, 'je'se:n = jesén, pe'pe:o, 'le:meš;</i>
	< * \bar{o}	<i>'ve:s, 'de:m, 'le:n, la'ke:t 'komolec', no'xe:t = noht;</i>
	< * \bar{a}	v položaju pred <i>n</i> <i>pe'de:n = pedenj 'ped';</i>
	< * \bar{e}	v položaju pred <i>j</i> <i>'ve:ja;</i>
	v izposojenkah	<i>'xozn't're:gari 'naramnice, ad've:nt, p're:dganca = prediganica 'prižnica, 'we:ps'tu:l = vebštul 'statve';</i>
<i>ej</i>	< * \bar{e}	<i>k'leit, 'lejs 'gozd, b'rejk 'hrib, breg, 'jejs 'jez, č'rejpa = črepnja 'črepinja, prid ž p'rejda = prednja; k'lejše, prid m: s'leipi, 'leipi, 'beili, 'reisen, otp'rejti; v'rejmen = vremen 'vreme, 'dejte, g'nejda (ž), m'leiko, s'veiča, g'leitva (ž) = dletva 'dletó, f'si s'vejti 'vsi sveti, s'vejtek = sveitek 'praznik, z'vejda, s'tejna, g'rejx, 'mejx, s'mejx, prid m s'leipa, prid m s'rejdnj, m'rejti = umreti; 'pejsek, vejnec; č'rejva (ž); Imn 'mejsta 'mesto, be'sejda, sproto'lejtje = sprotoletje 'pomlad';</i>
	< * \bar{e} -	v položaju pred <i>ž</i> ali pred prehodnim <i>j</i> <i>g'lejžen;</i>
		po zgodnji podaljšanji <i>ne'bejsa;</i>
	< * \bar{e}	v položaju pred <i>n</i> <i>le'sejni, sne'žejni;</i>
	< * \bar{e}	v položaju za <i>r</i> <i>'rejpa;⁹</i>
	v izposojenkah	<i>s'tejga = štega 'stopnica';</i>

6 /x/ je v zapisu vedno zapisan kot *x*, le v dveh primerih kot *h* ('hi:mber in 'hiža).

7 Tudi 'pe:č.

8 Tudi 'še:st.

9 Tudi 'rep.

<i>eĭ</i> ¹⁰	< * \bar{e}	v primerih	<i>s'nejk, s'rejda, 'vejdra, 'mejsec</i> (tudi <i>'mejsenc</i>) 'mesec', <i>č'rejšja, pon'dejlek</i> ;
[<i>e:</i>]		v primeru	<i>'ge:rp</i> ¹¹ = gerpa 'satovje';
<i>a:</i>	< * \bar{a}		<i>'la:s, g'ra:t, p'ra:x</i> , Red <i>gn'olja:, d'la:n, p'la:st</i> = plast 'kopica sena za čez noč', <i>do'ma:, d'va:</i> , nam <i>s'pa:t; k'ra:l,</i> <i>'ra:st ~ x'ra:st</i> 'hrast', <i>ko'va:č</i> , Oed <i>s ko'va:čon, po'ta:č</i> = potač 'kolo', <i>zi'da:r, 'va:pno</i> = apno; <i>b'ra:da, t'ra:va,</i> <i>g'la:va; 'pa:vok</i> = pavok 'pajek', Imn <i>'pa:lce, 'za:vec</i> = zavec 'zajec', <i>'la:pec</i> = hlapec, <i>'ma:čka, 'za:jdnica, 'ma:lj,</i> <i>'ka:latj</i> 'cepiti drva', 1ed <i>'da:n</i> = dam 'dati', prid m mn <i>ər'ja:vj; z'da:vaje</i> = zdavanje 'poroka';
	< * \bar{a} -	v primerih	<i>'pa:vočina</i> = pavočina 'pajčevina', <i>bra'ta:nec</i> = bratranec, <i>'pa:zdixa</i> = pazduha, <i>po'ka:patj</i> ;
	< * \bar{a}		<i>pop'la:t</i> ; del - <i>l</i> ž ed <i>š'la:</i> 'iti';
	< * \bar{a} -	po naglasnem umiku	<i>'za:vora, 'za:glozda</i> = zaglozda 'zagozda';
	< * \bar{a}	v primeru (vpliv knj. jezika)	<i>'ča:st, 'la:š</i> ;
		v izposojenkah	<i>'fa:rba, 'toŋ'ka:mra</i> 'mrtvašnica', <i>'ma:ntŋ</i> 'plašč', <i>'xa:izŋ</i> = hajzelj 'stranišče', <i>'ka:ižla</i> = kajžlja 'slaba hiša, kajža', <i>'ba:ita, 'va:ga, 'ka:iŋzar</i> = kanžar 'merjasec'; <i>'xa:dŋca</i> 'ruta', <i>'ja:iŋka, 'ra:iŋanca</i> 'omet', <i>'ša:iba</i> 'šipa', <i>žeg'na:vaje</i> = žegnavanje 'žegnanje', <i>ol'ta:r, 'va:ser'su:xt</i> 'vodenica', <i>ž'la:xta</i> 'rod', <i>'za:gati</i> ;
<i>ou</i>	< * \bar{o}		<i>'mouš, 'zoup ~ 'zoub, k'rouk, ot'roubi, go'loup, 'goūska,</i> <i>k'loup, 'pout</i> 'steza', <i>mo'gouče; 'rouka; 'poupek, 'goubec,</i> Mmn <i>'koutaŋ</i> 'kot'; <i>'souset</i> , prid m: <i>s'louki</i> = sloki 'suh', <i>'vouski</i> = ozki 'ozek'; <i>'louk</i> = log; tudi <i>st'rouk</i> ;

10 /*eĭ*/ se v zapisu pojavlja kot varianta k *eĭ* < * \bar{e} , vendar ni mogoče z gotovostjo trditi, ali gre za fonem ali za napako v zapisu.

11 Poknjiženo kot *grpa* v Bezljaj 1977: 183 in kot *gerp*- (nejasno) v SLA 2.2: 278.

	< *ō		'boʊx 'bog', 'noʊs, b'roʊt, 'moʊst, p'loʊt 'ograja', za'p'oʊvet, z'voʊn, Imn: č'voʊje, ¹² zvo'noʊvje, 'voʊsek, o'koʊ, ¹³ me'soʊ, tes'toʊ, se'noʊ, ne'boʊ, ko'koʊt = kokot 'petelin', 'noʊč, 'moʊč, 'oʊs, 'koʊla, s'voʊra = svora 'sora', si'roʊta, s'toʊ, s'noʊči, 'oʊdar ~ 'oʊder = oder, po't'koʊf = podkov 'podkev', 'poʊle; ¹⁴ po umiku novega cirkumfleksa: 'oʊtava; ¹⁵
	< *ō-	v položaju pred ž	'koʊža; ¹⁶
		v izposojenkah	Imn što'roʊvje = štorovje 'štor, del debla', 'roʊmar, 'šoʊštar = šoštar 'čevljar', 'šoʊla, 'šoʊpa = šopa 'škopa';
[oʊ]	< *ō	v primerih ¹⁸	pro'soʊ, gr'moʊvje, p'loʊt; ¹⁹
u:	< *ǰ		'vu:k, prid m 'du:gi, 'gu:t = golt 'grlo', 'ču:n 'čoln'; 'žu:na, 1ed: 'tu:čen = tolčem 'tolči', 'ku:nen = kolnem 'kleti', 'du:ben = dolbem 'dolbsti', 'pu:nin = polnim 'polniti';
	< *ǰ-		'su:nce = solnce 'sonce', po'su:nčica = posolnčnica 'sončnica';
		v izposojenkah	ba'ru:sj 'brki'; 'ču:nta 'kost', Imn 'pu:nčuxi 'čevlji', 'tu:xant 'blazina čez celo posteljo', 'we:p'stu:l 'statve', 'va:ser'su:xt = vasersuht 'vodenica';
[õ:]	< *ū	v izposojenkah v položaju pred r	Imn 'bõ:rkle 'burklje';
ü:	< *ū		'lü:č, 'tü:jec, prid m g'lü:xi, 'sü:xi; od'fü:ga = odjuga, 'lü:kna, gr'ü:ška, 'sü:kna, 1ed 'lü:plen; 'vü:c = ujec;
	< -il-		mo'tü:nca = motilnica;
		v izposojenkah	'pü:šel = pušelj 'butara'; b'rü:tif 'pokopališče';
r:	< *ř		p'ř:sj ~ p'ř:sa, 'čř:f, p'ř:st, 'gr:m, 'br:f, s'mř:t, 'kr:f, o'br:f, 'kr:st, 'vr:ba, 'ř:s, čř'tálo 'črtalo, nož pri plugu', 'mř:zlica, prid m 'ř:t, prid ž 'čř:na;
		v primeru	'př:pel = 'poper'.

12 Pripona -ovje je v govoru v večini primerov realizirana kot -oʊvje (npr. Imn: plo'toʊvje 'plot', lo'goʊvje 'gozd', mo'žoʊvje 'mož', zo'boʊvje 'zob', ro'g'loʊvje 'rog', bo'goʊvje 'bog', zvo'noʊvje 'zvon'), zato je v primeru č'voʊje 'črevo' malo verjetno, da bi prišlo do asimilacije v.

13 Tudi 'oʊka (ž).

14 Tudi 'poʊle.

15 Primerjaj tudi Greenberg 2002: 123.

16 Primerjaj tudi Gostenčnik 2022b: 144.

17 /oʊ/ se v zapisu pojavlja kot varianta k oʊ < *ō, vendar ni mogoče z gotovostjo trditi, ali gre za fonem ali za napako v zapisu.

18 Verjetno položajni razvoji.

19 Tudi p'loʊt.

3.3.1.2 Kratki naglašeni samoglasniki

issln.		Gradivo
<i>i</i>	< *i-	'žito, 'šilo, ko'pito, 'lipa, 'žila, 'sila, 'jiva, Imn s'live, ž'lica, 'riba, g'riva, ro'čica, Red 'miši, pe'sica = peščica 'pest', li'sica, 'xiža 'hiša', p'se'nica, te'tica 'teta', ko'sica = koščica 'peška', kol'nica 'stranska deska na vozu', 'piše = pišče, se'kira, ko'line, škro'piti 'kropiti', fko'piti = vkopiti 'skopiti'; g'risti;
	< *-i	'miš, 'nit, 'rit, ftič = ptič, 'sir, 'sit;
	< *ī	v primerih <i>st'ric, 'bik; s'vija</i> , prid m 'sivj sivi 'siv', 3ed zvo'ni; 'vino; 'lice;
		v položaju pred <i>r</i> <i>pas'tir</i> ;
		v položaju pred <i>n</i> 1ed ži'vin;
	< *i	po umiku naglasa del -l m ed 'živa;
		v položaju pred <i>r</i> <i>se'kira</i> ;
	v izposojen-	'rixtar 'župan', 'pisker 'lonec', š't'rikanca 'ogrinjalo (plet)',
	kah	k'riš;
<i>e</i>	< *ē-	b'reža, 'česta, 'repa, 'pena, 'dēkla, 'lēto 'leto, poletje', st'rēxa = streha, Red o'rēxa, ž'e'lēzo, p'lēva, prid m 'ševerni, š'velja 'šivilja', ne'dēla, s'veder, pre'sēka, 'dēdek, 'rēzati, 'dēlati, t'p'etj, 'sēkati, 'sējati, po'vedati, ži'veti, se'deti, 'jēsti; 'veter, prid m člo'veški;
	< *-ē	'sēn = sēm;
	< *ē	v položaju za <i>r</i> <i>s'ren</i> ²⁰ 'ivje, srež', ž'rēbec;
		v primeru <i>'lēšnik</i> , ²¹
	< *ē	v položaju pred <i>n</i> <i>sy'sēn</i> ;
		v položaju pred <i>l</i> 'čēla = bečela 'čebela';
	< *ē-	v primeru <i>'jētra</i> ;
	< *ē-	v položaju pred <i>j</i> 'sējen = sejem;
		v primeru
	v izposojen-	<i>p'rēdga = pridiga, pro'česja</i> ;

²⁰ Vendar tudi *s'rejn*.

²¹ Morda gre za krajšavo dolgega naglašenege zloga pred soglasniškim sklopom, kot navaja tudi Greenberg (2002: 119, op. 21) za govor Brd (gradivo za leksema *britva* in *lešnik*), kjer gre sicer za regularen pojav.

<i>e</i>	< umično naglašene-ga <i>e</i>		<i>čela</i> (ž), <i>'rebra</i> (ž), <i>'sestra</i> , <i>'žena</i> , <i>'zemla</i> , <i>'temen</i> 'teme', <i>'remen</i> 'pas', <i>'tele</i> , <i>'česnek</i> , <i>'eden</i> , <i>'retkef</i> , del -l ž ed: <i>s'pekla</i> , <i>'nesla</i> ; Ded <i>'tebi</i> ; tudi v primerih, kot so: <i>od'večara</i> ~ <i>od'večera</i> ²² 'popoldne', <i>'pera</i> (ž);
	< * <i>ĕ</i>	v položaju pred <i>m</i>	1ed <i>'zemen</i> ;
	< * <i>ĝ</i> -		<i>s'reča</i> , <i>'detelca</i> , <i>pok'lekniti</i> , <i>de'teta</i> , <i>te'leta</i> ; prid ž <i>ž'metna</i> = žmetna 'težek', <i>p'resti</i> ;
	< * <i>-ĕ</i>		<i>'zet</i> , <i>'več</i> , nam <i>'zet</i> 'žeti';
	< <i>e</i> , po umiku naglasa		<i>'ječmen</i> , <i>'jezik</i> ;
	< * <i>ĝ</i> -		<i>'zelje</i> , <i>'ženska</i> , <i>'ženin</i> , Red <i>k'meta</i> , <i>'seden</i> , <i>ne'beški</i> , 1ed: <i>'melen</i> 'mleti', <i>'mečen</i> , del -l m: <i>'peka</i> = pekel 'peči', <i>'nesa</i> 'nesti', <i>f'čeraj</i> 'včeraj';
	< * <i>-ĕ</i>		<i>k'met</i> ;
	< * <i>ǰ</i> -		<i>'meša</i> , <i>d'verij</i> = dveri 'vrata', <i>'lexki</i> = lahki 'lahek', <i>s'nexa</i> = snaha, <i>'veški</i> = vaški, <i>'seje</i> = sanje, 3ed: <i>f'sexne</i> = vsehne 'usahnniti', <i>'gene</i> = gane 'ganiti', <i>'pexne</i> = pahne 'pahnniti', <i>pre'mekne</i> 'premaknniti';
	< * <i>-ǰ</i>		<i>'deš</i> , <i>'pes</i> , <i>g'nes</i> = dnes 'danes';
	< umično naglašene-ga <i>ə</i>		<i>s'teber</i> , <i>'čeber</i> , <i>s'kegen</i> , <i>'megla</i> , <i>'pekel</i> ;
	po umiku s kratkega notranjega zloga na prednaglasno dolžino/kračino	na * <i>e</i>	<i>'četrték</i> ;
		v izposojenki	<i>'betežen</i> = betežen 'bolan';
	< * <i>ĝ</i> -	v položaju med dvema v	<i>'vevrca</i> = veverica;
	< * <i>ĝ</i> -	v položaju ob <i>n</i> , <i>m</i> , <i>r</i>	<i>ko'lena</i> (ž), <i>'semen</i> , <i>'temen</i> 'teme', <i>b'remen</i> , <i>b'reskef</i> , <i>'ren</i> = hren, <i>m'letj</i> ; Ddv <i>d'vema</i> ;
		v primeru	<i>t'jeden</i> = teden;
	v izposojenkah		<i>b'lekast</i> 'trebušast', <i>'betek</i> = beteg 'bolezen', <i>c'vek</i> 'žebelj', <i>'žegen</i> 'blagoslov', <i>'reca</i> = reca, <i>'leder</i> 'usnje', <i>d'reta</i> ;

22 Vendar *ve'či.r* ~ *ve'če.r*.

o	< * <i>-ò</i>		<i>'vòla, 'nòša, š'kòda, s'kòrja</i> , Imn: <i>'òkne (ž), 'čòbe</i> 'ustnica', <i>so'bota, 'pòstela, 'dòber, 'òsen, 'òpčina, 'ògrat</i> = ograd 'sadni vrt', <i>'òplen</i> , 1ed: <i>'nòsin, p'ròsin, 'mòren, 'xòdjin</i> , 3ed <i>'xòdji</i> , del -l m: <i>'mòga</i> = mogel, <i>'nòsa</i> = nosil;
	< * <i>-ò</i>	v položaju ob <i>m</i>	Ded <i>'kòmi</i> = komu;
		v položaju ob <i>n</i>	<i>'kòjn</i> ; ²³
	< * <i>ò</i>	v primerih	<i>'nòtri, 'mòški</i> ;
	< * <i>ò-</i>		<i>'gòba, 'tòča, 'vògelje</i> = ogelje 'oglje';
	< umično naglašene-ga <i>o</i>		<i>'vòda, 'kòsa, 'kòza, 'tòrk, 'bòžič, 'kòsec, 'kònec</i> . ²⁴ <i>č'lòvek, 'kòtel, g'lòdati, 'òkna (ž), 'òsa, 'òrex; 'òbet</i> = obed 'kosilo', prid m <i>'bòžij</i> , prid <i>s 'dòbro</i> , del -l ž ed na <i>'bòdnila</i> 'bosti';
	< * <i>ò</i>	v položaju ob <i>r</i> v primerih	<i>'tòr</i> 'dihur', <i>'ròt</i> 'žlahta';
		v položaju ob <i>n/n</i>	3ed <i>'vòna</i> = vonja 'smrdeti';
	< * <i>ò</i>	v položaju pred <i>j</i>	<i>g'nòji, 'lòji</i> ;
	< * <i>ǰ</i>	v položaju pred <i>j</i>	Imn <i>s'kòjze</i> 'solza';
		v izposojenkah	<i>'còta</i> 'cunja', <i>'pòjep</i> = pob 'fant', <i>'bòter, 'fòstij</i> = fosten 'debela deska', <i>š'pòrxert</i> 'štedilnik', <i>p'lòx</i> 'hlod', <i>'mòšt, 'pòdgan</i> = podgan (m) 'podgana', <i>'kòstaj̄n, pla'fòn</i> 'strop', <i>'òrgle, 'čòjnta</i> = čonta 'kost';
[o]	< * <i>-ò</i>	v primeru	<i>'pot</i> = pod 'tla';
[ø]		v izposojenkah	<i>'fòrtòx</i> = firtoh 'predpasnik';
á	< * <i>-à</i>		<i>lo'bàja, 'gàber, 'kàšel</i> , Red <i>b'ràta, 'kàča, m'làka, 'zàba, 'jàgoda, 'màti, 'ràna, k'ràva, 'bàba, s'kàla, 'màčixa, m'ràvla, s'ràkca</i> = srakica 'srajca', <i>'pàlca, 'bàbica, sest'ràna</i> 'sestrična', <i>'jàblan (ž)</i> 'jablana', <i>'jàbòka (ž), la'gàti, kle'pàti, 'dàti, s'pàti, o'ràti, z'nàti, te'sàti, 'kàj</i> = kaj, <i>ko'pàja</i> = kopanja 'korito za prašiče', <i>'kàmel</i> = kamen, <i>s'làma, b'rànov'lek</i> 'vprežna vaga', Omn: z <i>'vàmì</i> 'vi', z <i>'nàmj</i> 'mi';
	< * <i>-à</i>		<i>b'ràt, g'ràx</i> 'fižol', <i>'kàt, zd'ràf, p'ràf</i> ;
		v izposojenkah	<i>š'pàjs, 'làče</i> = hlače, <i>š'tàla, 'fàrof, g'ràba</i> 'grapa', <i>'fàšenj̄k</i> 'pust', <i>g'làš</i> = glaž 'steklo'; <i>b'làja</i> = blanja 'deska', <i>g'vánt</i> 'obleka', Red <i>kos'tàja, 'lànc</i> = lanec 'veriga', <i>š'k'ràmpel</i> = škrampelj 'krempelj', prid m <i>p'làntavi</i> 'šepav';
a	< * <i>à</i>	v položaju pred <i>m</i>	<i>'pamet</i> ;
	< * <i>à-</i>	v primerih	<i>'salo, š'marnice</i> ;

23 Tudi *'kujn*.24 Tudi *'kunec*.

	< * <i>ǰ</i> -	v položaju pred <i>ij̥k</i>	ž' <i>gaj̥nk̥i</i> = žganiki 'žganci';
		v izposojenkah	' <i>xamer</i> = hamer 'kladivo', ' <i>vaj̥nk̥iš</i> = vankiš 'vzglavnik';
u	< * <i>ǰ̄</i>		' <i>dužen</i> , ' <i>buxa</i> = bolha, ' <i>š'tuček</i> = stolček 'koruzni storž', Imn <i>s'kuize</i> 'solza';
	< * <i>ǰ̄</i> -		' <i>vuna</i> = volna, prid ž: ' <i>duga</i> = dolga, ' <i>puna</i> = polna;
	< * <i>ǰ̄</i> -		prid m ' <i>pun</i> = poln;
	< * <i>ǰ̄</i> -	v položaju pred <i>n</i>	Imn ' <i>uni</i> = oni 'on'; ' <i>kunec</i> 'konec';
		v izposojenkah	<i>k'rumpiš</i> 'krompir', ' <i>š'turm</i> 'vihar', ' <i>kuča</i> 'hiša', ' <i>luster</i> 'lesteneč';
ü	< * <i>ü</i> -		Red: ' <i>küpa</i> , ' <i>k'rüxa</i> , ' <i>klüka</i> , ' <i>müxa</i> , ' <i>jüžina</i> 'malica', ' <i>čüti</i> , prid m <i>o'büti</i> = obuti 'obut';
	< * <i>ü</i>		' <i>küp</i> , ' <i>k'rüx</i> , ' <i>f'küp</i> , ' <i>tü</i> , ' <i>jük</i> = jug 'južni veter', ' <i>v'nük</i> , ' <i>p'lük</i> ;
	< * <i>ü</i>		' <i>vüš</i> 'uš', prid m ' <i>düšnj</i> = dušni, prid ž ' <i>d'rüga</i> = druga; <i>k'lüč</i> , ' <i>kla'bük</i> , ' <i>p'lüča</i> , ' <i>jünec</i> 'vol'; ' <i>düša</i> , ' <i>vüzda</i> , ' <i>tüji</i> = tuji, ' <i>vüxa</i> = uha (ž) 'uho';
	< <i>u</i> ≤ <i>i</i> (po vokalni harmoniji)		<i>b'lüzi</i> = blizu;
	< * <i>ǰ̄</i>	v položaju za <i>v</i>	' <i>vün</i> 'ven';
		v izposojenkah	<i>š'trümfe</i> 'nogavice', ' <i>g'rünt</i> = grunt 'kmetija', ' <i>küga</i> , ' <i>küxna</i> 'kuhinja';
ö	< * <i>ě</i>	v primeru	Ddv <i>d'vöma</i> 'dva';
r	< * <i>ř̄</i>	v primerih	' <i>přt</i> 'rjuha', ' <i>d'řva</i> ;
	< * <i>ř̄</i> -		' <i>řna</i> .

3.3.1.3 Nenaglašeni samoglasniki

issln.

Gradivo

i	< * <i>i</i> K ^{ǰ̄} -	<i>i'me:</i> ; <i>ci'ga:n</i> , <i>zi'da:r</i> , <i>li'si:ca</i> , del - <i>l</i> m mn <i>ži'veli</i> , 3ed <i>ti'si:</i> <i>me</i> , 1ed <i>ži'vi:n</i> ~ <i>ži'vin</i> ;
	< * <i>ǰ̄</i> K ⁱ K	<i>t'rävnik</i> , ' <i>lešnik</i> , ' <i>božič</i> , ' <i>sumič</i> 'komar', ' <i>jüžina</i> 'malica', ' <i>opčina</i> , ' <i>ozimice</i> = ozimice 'trepalnice', del - <i>l</i> ž ed: <i>m'la:</i> - <i>tila</i> , <i>c'vi:lila</i> ;
	< * <i>i</i>	' <i>māti</i> , Imn <i>mož'ja:ni</i> 'možgani', Imn: ' <i>piskri</i> , <i>go'loubi</i> , <i>b'rāti</i> , <i>ože'niti se</i> , <i>žrežiti</i> ;
	< * <i>u</i> K ^{ǰ̄}	<i>si'siti</i> , ²⁵ <i>di'siti</i> , Imn <i>lid'je:</i> ; vendar: <i>dru'ži:na</i> ;

25 Vendar tudi *sü'siti*.

<i>i</i>	< * <i>-i</i>	Med <i>na</i> 'la:sj = las; Idv ž'licj, 'si:nj, 'ka:latj 'cepiti (drva), d'verj 'vrata';
<i>e</i>	< * <i>ēK</i> ̇ < * <i>ṽKēK</i> < * <i>ēK</i> ̇ < * <i>ṽKēK</i> < * <i>-ē</i> < * <i>eK</i> ̇ < * <i>ṽKēK</i> < * <i>-e</i> < <i>ə</i> v pri- ponah * <i>-əc</i> , * <i>-ək</i>	<i>tes'tou, te'lou, ce'di:ti, se'deti, Red de'teta, se'hou;</i> <i>'souset, 'orex, 'oplen, 'videti;</i> <i>me'sou, pre'di:vo, ər'de'čica;</i> <i>'pamet;</i> <i>'tele, 'dejte, Red: g'la:ve, 'zi:me, Imn: ž'lice, 'čele 'čebela,</i> <i>'okne (ž);</i> <i>pše'nica, de've:t, de'se:t;</i> <i>1ed 'nājden 'najti', 2ed 'zemeš 'vzeti';</i> <i>'zele ~ 'zelje, zna'meje;</i> <i>'na:šec = našec 'nahod', bra'ta:nec, 'la:pec = hlapec,</i> <i>'kunec ~ 'konec = konec, kōsec, pa'lec, 'pejsek, 'pe:tek,</i> <i>'ropček 'robec';</i>
<i>a</i>	< * <i>aK</i> ̇ < * <i>-a</i> < * <i>oK</i> ̇ v primeru < * <i>-l/-əl/</i> <i>-al/-ill-əl-ol</i> v del <i>-l m ed</i>	<i>la'ke:t 'komolec', ma'lina 'murva, za'pouvet;</i> <i>'rouka, pe'sica = peščica 'pest', Imn č'rejva, Red 'zouba,</i> <i>'delati, Idv 'pojba;</i> <i>kla'bük;</i> <i>c'vea = cvel 'cveteti', 'ze:a 'vzeti, š'teja ~ š'tija 'hoteti,</i> <i>'my:a 'umreti, m'lea 'mleti, sü'sia ~ sü'sija, 'kosa 'kosi-</i> <i>ti', 'bija 'biti', 'nesa 'nesti, 'nājša 'najti', 'mōga 'moči,</i> <i>p'lea ~ p'leja 'pleti, 'dela 'delati, 'lāga 'lagati, k'lepa</i> <i>'klepati, na'bodna 'bosti, lo'vi:a ~ lo'vi:ja 'loviti, 'noša</i> <i>'nositi, m'la:ta 'mlatiti, 'vida 'videti, 'živa 'živeti, 't:pa</i> <i>'trpeti, otp'j:a 'odpreti' (redko tudi k'lē:čao, s'rēčao);</i>
<i>u</i>	< * <i>uK</i> ̇ v primeru v izposojenkah	<i>dru'žina;</i> <i>'luster 'lesteneč';</i>
<i>ü</i>	< * <i>uK</i> ̇	<i>lū'pina;</i>
<i>o</i>	< * <i>oK</i> ̇ < * <i>-o</i> < * <i>oK</i> ̇ < * <i>-o</i>	<i>ob'rācati, ko'lēna (ž), mož'ja:ni; og'rāček = ogradček 'vrt,</i> <i>pro'sou, vo'di:r 'oselnik, ko'sica = koščica 'peška, spo-</i> <i>ved'nica, ko'lōvret, ko'siti, zvo'niti, ro'si:ti;²⁶</i> <i>'črtālo 'nož pri plugu';</i> <i>Imn zob'je;</i> <i>Ted: 'rouko, 'melo = meljo 'moka, k'rāvo, 'mi:zo;</i>

26 Tudi *ro'siti*.

	< * $\check{V}K\emptyset K$		'žálot 'želod'
	< * $\check{V}K_{\check{J}}K$		'jaboka (ž);
	< *-l	v del -l m ed gla- golov na -a-ti	'k'le:čao, s'rěčao, 'dao, z'nao;
[ø]	< *oK \check{V}	včasih pred zvočniki	gø'ni:tj, kø'va:č;
l	< *l	po onemitvi ponaglasnega i v položaju <i>Kli</i>	'potl = potli 'potlej';
	v izpo- sojenkah *.-Kál < nem. -el/-əl		'ma:ntl 'plašč, 'xa:izl = hajzelj 'stranišče', s'tubl = štubelj 'izba, čumnata', 'gi:rtl 'pas', 'goplce = gopljice 'vilice';
	v izpo- sojenkah *.-Kəl		'røitln 'ošpice';
[y]	< *n	po onemitvi ponaglasnega i v položaju <i>KniK</i>	'pou'nøčŋca, s'večŋca ~ s'veičŋca, l'gbočŋca, po'su.nčŋca = posolnčnica 'sončnica', 'vüstŋca 'ustnica', Med pri 'Kučŋci 'ime potoka'; z'digniti 'vzdigniti', 'pexŋti 'pahniti';
	v izposojenkah *.-Kən < nem. -en/-ən		'kecŋ'xolter = kercenholter 'svečnik', 'fostŋ = fosten 'debela deska', 'tauzŋt 'tisoč', 'toŋ'ka:mra 'mrtvašnica', 'xozŋt're:gari = 'naramnice';
[r]	< *r med glasni- koma		sŋ'ce:, mŋ'tva:šnica, tŋ'peŋt, 3ed gŋ'mi:, 'četŋtek, 'zaiŋtŋk, sŋ'be'čica, sŋ'sŋen, 3ed dŋ'zi:; vŋrt, 'mŋva, 'kŋma 'seno', 'dŋrvo, 'sŋna, prid m s'kŋmleni 'skrmljen';
	< *r	po onemitvi V v položaju r + i/ě/o(K)	bŋ'sáča, prid ž pŋp'režena 'vprežen', žŋ'bę:, 'vevŋca; 'noŋt 'notri', pŋ = pri; 'vuŋtŋma = vjutroma 'zjutraj'; jŋtŋ 'jutro';
	v izposojenkah po onemitvi prednaglasnega i/o v položaju Ki/oK		vŋ'ti:ja = virtinja 'gospodinja', kŋ'bŋla = korbula 'košara'.

3.3.2 Konzonantizem

Soglasniki so nastali iz enakih izhodiščnih splošnoslovenskih soglasnikov, poleg tega pa še:

	Izvor	Gradivo
n	< *-m	'vüzen = vuzem 'velika noč', 'seden, 'ösen, Oed: s 'kujon, s s'tricon, s 'pojbon, pob 'fant', Dmn d'veran, zo'ba:n, 1ed: 'jejn 'jesti', 'näiden, 'pu:nin 'polniti', 'du:ben 'dolbsti', 'ku:nen = kolnem;
	< *ñ	og'ni:šče, 'lü:kna, prid ž s'pouđna; 'ögen, s'kegen; vendar: 'kojn;
	kot e + n	'mejsenc (< *-enc < *-ec), ²⁷ tudi 'mejsec;
	< *-ec	
l	< *l̥	k'lüka, k'lüčanca 'ključavnica' k'lüč, p'lüča; 'zempla, 'völa, 'postela, ne'dela; č'rejvel, k'ra:l, 'kašel, 'košel, 'pr:pel = prpel 'poper', 'pekel, č'rejvel;
	< *l̥V < primarna skupina *dl/*tl	del -l ž ed: p'rela = predla, 'jejla = jedla, c'vela = cvetla;
	< *n	v skupini mn 'gümla 'gumno', po naliki iz odvisnih sklonov: 'kâmel (Red 'kâmla) 'kamen';
v	< kot proteza pred *u-	'vüzda, 'vü:c = ujec 'ujec', 'vüš, 'vüxa 'uho', 'vüstŋca 'ustnica', prid ž z'vünešna = zunajšnja 'zunanji';
	< kot proteza pred *o-	v primerih 'voğelje = ogelje 'oglje', 'voğski = ozki 'ozek';
[w]	< *v	v izposojenkah 'wε:ps'tu:l 'statve';
j	< *ñ	'jiva, Oed z 'joj 'z njo', č'rejšja, 'körjek ~ 'kürjek = kurnjak 'kurnik', č'repja ~ č'rejpa = črepnja 'črepinja', s'vija, lo'bâja, ko'pâja = kopanja 'korito za prašiče', Red 'kuja = konja (toda 'kojn ~ 'kujn = konj), ma'jost = manjost 'lenoba'; z'da:vâje = zdavanje 'poroka', zna'meje, ka'meje, kore'je;
	< *ñ < *-nbj-/*-nbj-	
	< *-Vx	Mmn: pr b'râtaj, 'pojbai 'fant', go'loubaj, 'mejstaj, na p'lüčaj, 'vüstaj; toda z ohranitvijo v izglasju: p'löx = ploh 'hlod', k'rüx;
	< včasih kot prehodni j pred š, s, d, n	del -l m dv 'näjšla 'najti', 'pejsek, 'pejst (m) = pest 'pesto', 'za'idnica, 'čojnta = čonta 'kost', 'ja:in̄ka = janka, 'vajn̄kiš = vankiš 'vzglavnik', ž'gajn̄ki;

²⁷ Prim. Gostenčnik 2022a: 118.

	< <i>-*j̥</i>	v Oed ž	<i>čeloj̥, 'r̥oꝯkoj̥;</i>
	(pou- darjalna členica)		
	< <i>*g</i>	v primeru	Imn <i>možja:ni</i> 'možgani';
<i>ĵ</i>	< <i>*ñ-</i>	v primeru	<i>s'vi:ĵa;</i> ²⁸
<i>u</i>	< <i>*-IK</i>	v primerih v izposojenkah	<i>'ja:uša</i> = jalša 'jelša', <i>'dauč</i> = daleč; <i>'r̥oꝯtauf</i> = rotlavf 'rdečica', <i>'taučžyt</i> = tavžent 'tisoč';
<i>k</i>	< <i>*t</i>	včasih v sku- pini <i>tl</i>	Red <i>'mekle</i> 'metla'; vendar na <i>t'leix</i> ;
	< <i>*l</i>	v skupini <i>sl</i>	Imn <i>s'kojze ~ s'kujze</i> 'solza';
<i>g</i>	< <i>*d</i>	v skupini <i>dn</i> v skupini <i>dl</i>	<i>g'nes</i> = dnes 'danes', po analogiji na stranske sklone: <i>s'kegen</i> = skedenj; <i>g'lejtva</i> (ž) = dletva 'dleto';
<i>f</i>	< <i>*v</i>	pred nezvoneči- mi nezvočniki in v izglasju	<i>f'te:gnitj se</i> = vtegniti se 'stegniti se', <i>'ofca</i> ; Rmn <i>d'reif</i> 'drevje', <i>'retkef</i> , <i>k̥s'ti:tef</i> 'krst', <i>m̥la'ti:tef</i> 'mlačev', <i>zd'raf</i> , <i>po'tkoꝯf</i> , <i>'cirkef</i> ;
	< <i>*p</i>	pred <i>t</i>	Imn <i>f'tiči</i> = ptiči;
<i>c</i>	< <i>*s</i>	v sklopu <i>sm</i>	<i>cm'e'rēka</i> = cmereka 'smreka';
<i>š</i>	< <i>*x</i>	pred <i>č</i>	1ed <i>s'čē:n</i> 'hoteti';
	< <i>*k</i>	pred <i>t</i> v primeru	<i>š'to</i> = kdo;
	< <i>*s</i>	po prekozložni asimilaciji	<i>bj'sâca</i> , <i>š'tuček</i> = stolček 'koruzni storž';
	< <i>*šč</i>		3ed <i>ti'si</i> ; <i>ko'sica</i> = koščica 'peška', <i>pe'sica</i> = peščica 'pest', <i>'piše</i> = pišče, 1ed <i>'išen</i> , na <i>'teše</i> = na tešče, <i>'niše</i> ²⁹ = nihče; vendar <i>og'ni:šče</i> ;
<i>x</i>	< <i>*g</i>	v primeru	<i>'boꝯx</i> 'bog'.

3.3.3 Prozodija

Fonetično dolgi naglašeni zložniki so odrazi naglašanih issln. **V̄*, kratki pa naglašanih issln. **V̇*- in issln. **-V̇*. Govor pozna vse splošnoslovenske naglasne spremembe (pomik cirkumfleksa na naslednji zlog, umik na prednaglasno dolžino, nastanek novega cirkumfleksa), od nesplošnoslovenskih pa: umik na prednaglasno kračino (*'k̥oza*, *'sestra*) in umik na prednaglasno nadkračino (*'megla*), kjer so vsi novonaglašeni zlogi kratki. V sklanjatvenih in spregatvenih vzorcih so pogoste analoške izravnave.

²⁸ Tudi *s'vija*.

²⁹ Kar kaže na to, da je prehod *xt/xč* > *št/šč* starejši od onemitve *x*-ja pred soglasnikom.

3.3.4 Izguba glasov

∅	< *i	v priponi <i>-ica</i> v *K- <i>ica</i>	' <i>detelca</i> = deteljica 'detelja', ' <i>pālca</i> , ' <i>p'rē:dganca</i> = prediganica 'prižnica', ' <i>poū'nōčŋca</i> , ' <i>s'večŋca</i> ~ ' <i>s'veičŋca</i> , ' <i>jgbočŋca</i> , ' <i>po'su:nčŋca</i> = posolnčnica 'sončnica', ' <i>vūstŋca</i> 'ustnica', Med <i>pri</i> ' <i>Kučŋci</i> 'ime potoka', ' <i>s'rākca</i> 'srajca', ' <i>gouŋsanca</i> , ' <i>k'lūčanca</i> ; vendar: ' <i>vajnkešnica</i> = vankišnica 'vzglavnik', ' <i>mŷ:zlica</i> , ' <i>bābica</i> , ' <i>o'zi:mica</i> 'trepalnica', ' <i>za:jdnica</i> , ' <i>mŷ'tva:šnica</i> ;
		v položaju <i>-Kli</i>	' <i>poŋtŷ</i> 'potlej';
	< *i/ē/o	v položaju <i>r + i/ē/oK</i>	<i>bj'sāca</i> , prid ž <i>pŷp'režena</i> = priprežena 'vprežen', žŷ' <i>bē:</i> , ' <i>vevŷca</i> ; ' <i>noŷŷ</i> 'notri', <i>pŷ</i> 'pri'; ' <i>vuiŷma</i> = vjutroma 'zjutraj';
	< *xK-/-x		' <i>la:pec</i> = hlapec, ' <i>ra:st</i> ³⁰ = hrast, ' <i>ren</i> = hren, ' <i>lāče</i> = hlače; vendar ' <i>xiža</i> = hiža 'hiša';
	s- < vs-		' <i>sa:kši</i> = vsakši 'vsak';
	z- < vz-		<i>z'digŋti</i> , 1ed ' <i>zemen</i> ;
	< p (< *b)		' <i>čēla</i> ³¹ = bečela 'čebela'.

3.3.5 Metateza

*ub- > *ub-	→ *bu-	' <i>buiŷti</i> = ubiti;
*um- > *um-	→ *mu-	' <i>muŷiti</i> = umiti, ' <i>m'reiŷti</i> = umreti.

4 SKLEP

Govor kraja Žetinci – Sieldorf (SLA T414) izkazuje definicijske lastnosti panonske narečne ploskve vzhodne slovenščine. Poleg tega je zanj značilno ohranjanje kračine vseh issln. kratkih naglašanih zložnikov. Govor v naglašanih zlogih pozna kolikostna in kakovostna nasprotja.

Dolgi naglašeni samoglasniki so ob zvočnikih *m*, *n*, *r*, *v*, *j* in *u* ter ob ž podvrženi položajnim razvojem, ki pa niso absolutni, saj pogosto v istih okoljih do posebnega položajnega razvoja ne prihaja.

Pri odrazih za stalno dolgi *o* se sporadično pojavljajo kolikostne (*'polel'*/*'poŷule*) in kakovostne dvojnice (*p'louŷt* ~ *p'lōŷt*).

Pri odrazu za novoakutirani *o* se v besedi za *konj* pojavita dva odraza '*kuiŷn* in '*koiŷn*, pri čemer je prvi za prekmurske govore bolj običajen.

V deležnikih na *-l m* ed prehaja končaj **-l/-əl/-al/-il/-ēl* > *-a*, kar sicer ni značilnost prekmurskih govorov, pač pa nekaterih slovenskogoriških (Koletnik 2001: 90–93) in prleških (Škofic 2004: 113) govorov. Na tem mestu lahko zaradi zemljepisne stičnosti govora kraja Žetinci – Sieldorf s slovenskogoriškim prostorom sklepamo na vpliv tega narečja. Vpliv stičnega narečja se kaže tudi pri nekaterih soglasniških razvojih:

- (1) **n* > *j*: '*jiva*, Oed z '*joi* 'z njo', '*č'reiŷja*, '*kōrjek* ~ '*kūrjek* = kurnjak 'kurnik',

³⁰ Vendar tudi *x'ra:st*.

³¹ '*čēla* < **pčela* < **bčela* < **bečela*.

č'repja ~ č'reipja = črepnja 'črepinja', *s'vija, lo'bāja, ko'pāja* = kopanja 'korito za prašiče';

- (2) *šč > š*: *ko'sica* = koščica 'peška', *pe'sica* = peščica 'pest', *piše* = pišče, 1ed *l'šen, na teše* (vendar *og'ni:šče*); *niše* 'nihče';
- (3) prehod *x > j* ni absoluten kot v prekmurskem narečju, pač pa *x* ostane nespremenjen sredi besede (*viša* 'uho'), v *j* pa preide le v izglasju).

Vpliv stičnega narečja je zaznaven tudi v oblikoslovju: **jb* kot poudarjalna členica pri Oed *ž pod 'čeloj* = pod čelo, z *'rokoj*.

V govoru so prisotni številni germanizmi, ki v drugih prekmurskih govorih ne nastopajo, npr. *'gi:rtl* 'pas', *k'nof* 'gumb', *s'teiga* 'stopnica', *'goplce* 'vilice', *k'seft* 'trgovina', *'capfen* 'smrekov storž'.

Na podlagi tipičnih razločevalnih lastnosti, ki prekmursko narečje delijo na dolinski, ravenski in goriški govor (s porabskim), govora kraja Žetinci – Sieldorf ni mogoče enoznačno opredeliti:³²

- (1) na podlagi slušnega vtisa in razvoja dolgih in kratkih samoglasnikov je govor prekmurski ravenski,
- (2) na podlagi sicer redkih odrazov deležniške končnice v m ed (*k'lē:čao, s'rē:čao*) je govor prekmurski ravenski,
- (3) na podlagi odraza za **j* pred sprednjimi in zadnjimi samoglasniki (*'jezik, 'jāboka*) je govor prekmurski dolinski,
- (4) na podlagi refleksa za deležniške končnice v m ed (*sü'sia ~ sü'sija, 'kosa* 'kositi', *'nesa* 'nesti') se govor približuje slovenskogoriškemu narečju,
- (5) na podlagi refleksa izglasnega *l > l* (*'kåšel, škrämpel, kra:l*) se govor približuje slovenskogoriškemu narečju.

KRAJŠAVE

D = dajalnik; **del** = deležnik; **dv** = dvojina; **ed** = ednina; **I** = imenovalnik; **issln.** = izhodiščni splošnoslovenski; **JV** = jugovzhodni; **K** = konzonant/soglasnik; **knj.** = knjižno; **M** = mestnik; **m** = moški spol; **mn** = množina; **nam** = namenilnik; **nem.** = nemško; **O** = orodnik; **pan.** = panonski; **prekm.** = prekmurski; **prid** = pridevnik; **prim** = primernik; **R** = rodilnik; **s** = srednji spol **SLA** = Slovenski lingvistični atlas; **T** = tožilnik; **T000** = točka; **V** = vokal/samoglasnik; **ž** = ženski spol; **Žet.** = Žetinci; **1** = 1. oseba; **2** = 2. oseba; **3** = 3. oseba

³² Prim. opredelitev govora kraja Žetinci – Sieldorf pri Zorko (1989: 241) in v op. 1 tega prispevka. Uvrstitev govora v prekmursko narečje panonske narečne skupine je bila v tem članku izvedena na podlagi slušnega vtisa in razvoja dolgih samoglasnikov.

VIRI IN LITERATURA

- Bezljaj 1977** = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika 1: A–Ž*, Ljubljana: SAZU, 1977.
- Bezljaj 2005** = France Bezljaj, *Etimološki slovar slovenskega jezika 4: Š–Ž*, dopolnila in uredila Marko Snoj – Metka Furlan, Ljubljana: SAZU – Založba ZRC, 2005.
- Gostenčnik 2022a** = Januška Gostenčnik, Fonološki opis govora kraja Bistrica ob Sotli (SLA T345), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 107–123.
- Gostenčnik 2022b** = Januška Gostenčnik, Fonološki opis govora kraja Večeslavci (SLA T397), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 125–149.
- Gostenčnik – Kenda-Jež – Kumin Horvat 2022** = Januška Gostenčnik – Karmen Kenda-Jež – Mojca Kumin Horvat, Ogrožena narečja v slovenskem jezikovnem prostoru, *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 75–87.
- Greenberg 2002** = Marc L. Greenberg, *Zgodovinsko glasoslovje slovenskega jezika*, Maribor: Aristej, 2002.
- Jakop 2022** = Tjaša Jakop, Fonološki opis govor Slivnice pri Celju (SLA T331), *Jezikoslovni zapiski* 28.2 (2022), 89–106.
- Koletnik 2001** = Mihaela Koletnik, *Slovenskogoriško narečje*, Maribor: Slavistično društvo, 2002.
- Ramovš 1924** = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika II: konzonantizem*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1924.
- Rigler 1963** = Jakob Rigler, Pregled osnovnih razvojnih etap v slovenskem vokalizmu, *Slavistična revija* 14.1–4 (1963), 25–78.
- SLA 2** = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas 2: kmetija 1: atlas*, ur. Jožica Škofic – Mojca Horvat – Karmen Kenda-Jež, 2: *komentarji*, ur. Jožica Škofic – Matej Šekli, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2016 (Jezikovni atlas).
- Šekli 2018** = Matej Šekli, *Tipologija lingvogenez slovanskih jezikov*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2018.
- Škofic 2004** = Jožica Škofic, Fonološki opis govora Juršincev (SLA 378), *Jezikoslovni zapiski* 10.2 (2004), 103–119.
- Zorko 1989** = Zinka Zorko, Govor vasi Žetinci (Sicheldorf) v avstrijskem Radgonskem kotu, *Slavistična revija* 37.1–3 (1989), 241–251.

SUMMARY

A Phonological Description of the Local Dialect of Žetinci –
Sicheldorf (SLA Data Point T414)

This article presents the basic phonetic and accentological characteristics of the local dialect of Žetinci (Germ. *Sicheldorf*; SLA data point 414) in the Radkersburg Corner in Austria. The phonological description of this local dialect is based on dialect material collected by Zinka Zorko for *Slovenian Linguistic Atlas* (SLA) in 1988. The local dialect shows defining characteristics of the Pannonian dialect base of eastern Slovenian. Synchronically, it is part of the Prekmurje dialect of the Pannonian dialect group. It is characterized by quantitative retention of syllabic nuclei that were originally short in the vowel system. The dialect exhibits quantitative and qualitative oppositions in stressed syllables. Based on its aural impression, the development of long vowels, and the otherwise rare development of the masculine singular participial ending, this local dialect can be defined as a Ravensko Prekmurje local dialect; the *j reflexes before front and back vowels point to a Dolinsko Prekmurje origin, whereas in terms of development of the consonant system (e.g., *ń > j, šč > š, retention of x, etc.) and some other morphological features (e.g., f. instr. sg. *‘roukoj* and inflection of the demonstrative pronoun *ta*, nom. sg. *‘toti*, gen. sg. *‘totege*) the dialect is close to the Slovenskogoriško dialect.